

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך יד, תשכ"ג

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

גיכרים דברי שקר ...
 לא כל ידען הוא מדען (וגם להפך).
 יש חופשת מחלה, ויש מחלת חופשה.
 מוטב מאוחר מאי־אפשר.
 הכבוד והנחת אינם דרים יחד.
 מנהג ותיק כחוק עתיק.
 כהבדל שבין החזק לחזקה.
 כהבדל שבין מסוס למשוש.
 כהבדל שבין כרוב (מלאך) לכרוב (ירק).
 נכנס לחופה למען הקופה.
 מתחילים בלחיים וגומרים בריחיים.

ה ע ר ו ת

ל"עברית מדוברת לפני 125 שנה"

על יחזקאל אריה (סטאניסלאס) הוגא, הנוכר בקונטרסו הנ"ל
 של פרופ' ח' רבין (לשוננו לעם, קונטרס קל"ז, עמ' לו) מעיר
 לנו מר נפת לי בן־מנחם:

נולד בשנת תקנ"א [1791] בקאזימיר [Kasimir] שבפולין. בשנות
 1821 — 1831 ישב בווארשא אלכסנדר מאק־קאול (1799 — 1863) לשם
 תסלית מיסיונרית, ונראה, שבהשפעתו המיר הוגא את דתו ותרגם
 לעברית את ספרו The Old Paths (לונדון 1837 — 1838), „נגד
 התלמוד, הרמב"ם והשולחן הערוך", בשם „נתיבות עולם" (לונדון 1839 ;
 שם 1852 ; שם 1876 ; שם 1882 ; שם 1890 ; שם 1910). נגד ספר זה
 כתב ר' יצחק בער לעוויגנאהן (ריב"ל) את ספריו „אחיה שילני התורה"

(לייפציג [תרכ"ד]) ו"זרבבל" (אדעסא [תרכ"ג] — תרכ"ד)¹, ויהודה דוב
יאמפליר את ספרו "קול יהודה" (חיען תרכ"ד).

בשנות 1817 — 1832 שימש הוגא צנזור של ספרים יהודיים

בווארשא.

עבר ללונדון וכאן פרסם כמה ספרים עבריים במגמות

מיסיונריות² :

א. שירי ציון, לונדון 1836 ; שם 1842 ; ווארשא 1846.

ב. סדר תפלה כפי מנהג קהלת המשיח, לונדון 1836 ; שם

1841.

ג. שפת בריטניא, לונדון 1840 (נזכר עלידי רבין, שם).

ד. מעט צרי, לונדון 1842.

ה. תא חזי, לונדון. נגד ספרו של Abbé Luigi Chiarini

.Theorie du Judaïsme, Paris 1830

כן תרגם לעברית את ספרו של ג'ון באניאן : John Bunyan, The

pilgrim's progress from this world to that which is to come,

.London 1678—1684.

התרגום העברי נקרא "הליכות אורח" ונדפס בלונדון 1843 ;

מהדורה שנייה, שם 1851 — 1852 ; שלישית, שם 1858 — 1860 ;

רביעית, שם 1891.

ידוע שבסוף ימיו חזר ליהדות ומת בשנות החמישים של המאה

התשע-עשרה בלונדון.

1. עיין : יוסף קלוגר, היסטוריה של הספרות העברית החדשה,

כרך ג, הוצאה שנייה ירושלים תשי"ג, עמ' 14, 55.

2. עיין ו' צייטלין, קרית ספר, לייפציג 1891—1895, עמ'

145.

בשנת 1841 היה מועמד לכס ההגמון האנגליקאני בירושלים, אך משום מה נבחר מומר אחר, מיכאל שלמה אלכסנדר (1799 — 1845). נחום סוקולוב מספר, שח"ו סלונמסקי נפגש באותה תקופה עם הוגא בלונדון ואמר לו בעקיצה: „הוגא, הוגא, אלכסנדר עלה לגדולה ואתה מה? כלום לא היית אתה ראוי יותר למשרה זו?" התזיר לו הוגא במרידות: „הן, הן. לפנים רכב הנוצרי על חמור כשעלה על הרהזותים עכשיו יורכב חמור על הנוצרי"³...

שמואל ברוך שולמן הדפיס בשנת תרצ"ד בירושלים „סיפור מפליא הנוגע לכבוד התורה" (חזר עליו הרב י"ל הכהן פישמן [מימון] ז"ל בספרו „שרי המאה", חלק א, ירושלם תש"ב, עמ' 160 — 163) על המומר „שחיבר" [!] את „נתיבות עולם", אך אין כאן אלא ערוב של דמיון ואמת. נפתלי בן-מנחם

ד"ר גדליה אלקושי אף הוא מעיר על הנושא הנ"ל. ולענין זכרה של אביגיל לינדו בביבליוגרפיה העברית הוא מעיר:

אין כל יסוד לקביעתו של ח' רבין, כי צבי שארפשטיין הוא „שהפנה לראשונה" את תשומת לב הקהל למפעלה של אביגיל לינדו. האמת היא, כי קדם בכך למר שארפשטיין וקן הביבליוגרפים העברים בימינו, א"ר מלאכי, בקונטרסו „אוצר הלכסיקוגרפיה העברית", שנספח לקונקורדנציה של שלמה מנדלקרן, מהדורת האחים שולצינגר (ניר-יורק 1955), ושם תיאר את שני מילוניה של אביגיל לינדו והעריך את מפעלה הלכסיקוגרפית.

3. הדאר, ניר-יורק, ט סיון תרפ"ב; ג' אילון, במישור, שנה ג, תש"ב, גליון ק, עמ' 7.

הערות המערכת :

זכותו של הביבליוגרף החתיק א"ר מלאכי במקומה עומדת, אולם אין ספק, כי זכותו של פרופ' שארפשטיין היא, שהביא את זכרה של א' לינזו ושל ספרה לידיעת קהל הקוראים, ועם זה פרטים מעניינים וחשובים רבים עליה ועל הספר.

כמעט ו-

ב"לשוננו לעם" יד, 69, כתב מר י' אבינרי: "דוגמאות אחדות לכמעט ו... הביא ד"ר יהושע בלאו (במחקרו ב"לשוננו" כרך כ, עמוד 38) ושם ציין, כי זו זו 'נדירה למדיי וקיימת למעשה רק בכמעט ו...'. תמהני מאוד, שלא הרגיש בהתפשטות האפנה המוזרה, שכבשה לא ביטוי זה בלבד, אלא כעשרים כיוצא בו. והרי את מחקרו זה הדפיס בשנת תשט"ז, כלומר עשר שנים לאחר שכבר עמדתי על תקלת ה"ו המודרנית הנפרזת". עכ"ל.

מר אבינרי לא דק פורתא. מאמרי הנזכר, "תוארי-פועל כנושאים וכנושאים הגיוניים ודקדוקיים בעברית", דן במשפטים הפותחים בתוארי-הפועל, המחובר במלת חיבור למשפט שאחריו ומשמש בו כתיאור פועל. מן הסוג הזה מצאתי בלשון התקנית של ימינו רק כמעט ו- (ואילו אצל ביאליק, למשל, מצאנו גם בינתיים ו-, פתאום ו- וכו', עי' במאמרי, עמ' 36/7). גם מר אבינרי לא הביא דוגמה נוספת של ו כזאת בלשון התקנית. יהושע בלאו

תיקון טעות

במאמרו של י' אבינרי ב"לשוננו לעם", קונטרס קל"ה, עמ' 166, במקום הנדפס בשורה 4 צ"ל :
וילנא (מגילה ו ע"ב), ושם נדפס שלוש פעמים בלא יוד :